

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošilja-
njem na dom
za celo leto 3 gld. — kr.
„ pol leta 1 „ 60 „
„ četri leta — „ 80 „
Naročnina se pošilja
opravištvu v stolnem
farovžu.

Deležniki tisk. društva
dobivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Posamesne liste
prodaja knjigar Novak
na velikem trgu
po 5 kr. — Rokopli
se ne vračajo, nepla-
čani listi se ne spre-
jemajo. —

Za oznanila se pla-
čuje od navadne vrsti-
ce, če se natisne en-
krat, 8 kr., dvakrat 12
kr., trikrat 16 kr.

Častitim udom tiskovnega društva.

Nekteri deležniki tiskov. društva menda mislijo, da je društvo nehalo, ker se le kot navadni naročniki s 3 gld. naročajo. — To je velika pomota. Društvo je namreč lastnik in izdajatelj „Gospodarja“ v smislu tiskovne postave, kakor se na vsakem listu bere. Društvo je založilo listu potrebno kavejico od 1000 fl. in skrbi po svojem odboru listu za vrednika in listu za materijalno stanje.

„Gospodar je toraj društveni list, čigar posebni namen je: politiško, narodno in gospodarstveno izobraženje med ljudstvom širiti. Da se pa ta namen doseže, je treba listu kolikor mogoče nizke cene. V tem ko so drugi listi v razmeri z rastočo draginjo s ceno poskočili, da veljajo listi enake velikosti z „Gospodarjem“ po 5 gld., je ostal „Gospodar“ pri svoji prvotni ceni 3 gld. Ta cena pa, — naj blagovolijo naročniki to verjeti — nikakor ne zadostuje v poravnanje listovih stroškov. Treba je, da pridejo deležniki tisk. društva listu na pomoč s tem, da na leto 5 gld. plačujejo. Dva goldinarja njih letnine sta tedaj milošnja, ki jo darujejo ubožnejšim naročnikom, ki pogosto še 3 gld. ne zmorejo, pa vendar v silno milih dopisih za list **prosijo!**

Če spoznamo veliko moč časnikarstva v sedanjih dobi na razvitek narodnega življenja in političnega vedenja, moramo tudi spoznati, da ne more domoljub z malim darom dveh goldinarjev na leto več dobrega storiti, kakor če žrtvuje to listu, ki je ljudstvu v poduk. To je dar našemu, po večem ubogemu in duševne hrane toliko potrebnemu ljudstvu!

Če toraj domoljubje ni prazna beseda postalo, bodo tisk. društvo nja dosedanji deležniki zvesti ostali in mu še novi pristopili; sicer ni družega pomočka, kakor ceno lista zanaprej povišati. S tem bi pa gotovo mnogim ukaželjnim bralcem list iz rok vzeli, kar bi bila velika škoda.

Predstojništvo „tiskovnega društva“
v Mariboru dué 3. januarja 1875.

Splošnji lasobol.

Če človek preveč upijančljivih reči popije, ga potem lasje bolé, kar Nemeec „Katzenjammer“ imenuje. — V tem stanu — dasi malokdo ve za pravi vzrok glavobolja — je ob koncu starega in v začetku novega leta vsa Avstrija takraj in onkraj Litave, kar vemo in čutimo že zdavno ysi, zdaj pa potrjuje celó „Neue fr. Pr.“, glasilo vladajoče nemško-liberalne stranke. Napisala je kakor drugi listi svojim bralcem za božičnico pregled sedanjega stanja, v katerem blizo tako-le govori: Silno znamenito v sedanjem času je, da so ljudje z delavnostjo svojih zastopnikov sploh nezadovoljni ter se hladnokrvno proti državnemu zboru držé. Splošna je pritožba, da drž. zbor sedanjim nezgodam ni kos. Toda napak ni samo v zbornici poslancev, ampak tudi zunaj zbornice po mestih in na kmetih. Ko bi bili volilci drugače volili, bi morda manj vzrokov nezadovoljnosti imeli. — Ljudje začenjajo primerjati drž. zbor kakor je bil poprej, ko so deželni zbori zastopnike dežel na Dunaj pošiljali, s sedanjim, ki se je zbral iz neposrednjih volitev, in — svet spoznava, da je bil prejšnji drž. zbor boljši! Bilo je v njem več politično izobraženih in v besedi izurjenih mož. . . Ali se pa volilci, ki so si poslancev srednje baže izvolili in v marsikterem okraju bistré glave na strani pustili, zdaj po pravici pritožujejo? Pač ne, in to prekasno spoznanje je morebiti najbolj krivo splošne nevolje!

Tako očitno izpovedanje glavnega glasila sedaj vladajoče stranke je veliko vredno. S tem je pred vsem svetom izrečeno: 1. da so deželni zbori *) najnaravnejši zastopi ljudstva, iz katerih,

*) Se ve da morajo za nas Slovence, dokler nismo združeni v eno skupino, drugače uravnani biti. V manjšini smo proti Nemcem in Lahom v 5 dež. zborih, razkosani v 5 dežel in 6 dež. zborov. Če zmagajo nemčurji še tudi v trgovinski zbornici na Kranjskem, je zgubljena tudi tam narodna večina. Ker so pa to umetne manjšine, ki se potreti ne dajo, bi pred vsem treba bilo pravične narodnostne postave, ktera bi manjšine proti sovražnim umetnim večinam varovala.

ako je volilna postava količkaj pravična, pridejo v osrednji (centralni) zastop za vkupne zadeve modri, zvedeni in praktični možje, kakoršnih sedanji, po direktnih volitvah zbobnani drž. zbor, prav malo in z ozirom na velike potrebe — premalo ima.

2. Nam glavno glasilo nemčurskega liberalizma odkritosrečno poveda, da je liberalizem popolnoma na kant prišel, ker živim potrebam v državi ni kos! Dokler je mogel in so mu liberalna mesta in druga zijala ploskala, kazal je zobé kat. cerkvi, papežu, škofom in duhovnikom; zmedel je vse šolske zadeve; v „konfesijonelnih“ postavah si je skrhal zobé in prebavlja zdaj le še Jezuite in izvrševanje konfesijonelnih postav. Ko bo pa tudi to pri koncu, potem je tudi liberalna skleda prazna, ljudstvo boče pa spoznalo goljufe, ki so mu pod krinko „svobode“ blagostanje, mir in srečo pokopali!

Mnogo je pa že zdaj pametnih ljudi, ki pravijo: nam je vse kaj druga treba, kakor „konfesijonelnih“ postav in liberalnega hujskanja na kat. cerkev in duhovnike: treba nam je avstrijske ustave, s katero boče večina avstrijskih narodov zadovoljna, ne pa le manjšina, kakor zdaj, ko je le nemško liberalstvo zadovoljno. Avstriji je pred vsem drugim treba mirú in sprave med narodi, da neba enkrat pogubno ščuvanje med narodi. Če se vsakemu pravica da, se bodo moči in zmožnosti obrnole na razvoj vsacega, kar bo Avstriji, kot zavezni državi raznih, enakopravnih narodov, iz vseh zadreg pomaglo, v ktere njo je strmoglavila sebičnost ene stranke, ki hoče po vsej ceni gospodovati.

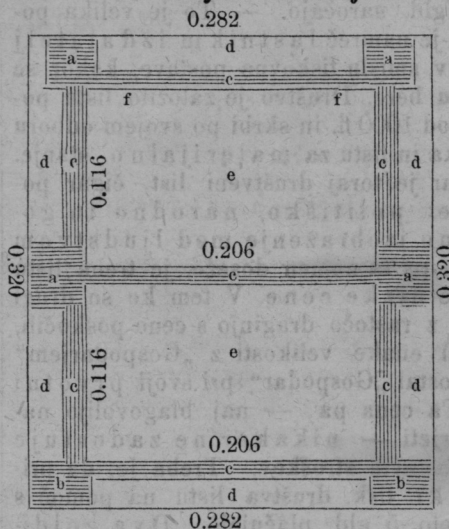
Kar zadeva nas Slovence, so prav sedanje okoliščine za vspešno delovanje na narodnem polju silno ugodne. Ker je namreč nezadovoljnost splošna, je le treba ljudstvu oči odpreti, da tudi spozna prave uzroke žalostnega stanja. Teh spoznati pa ni težko. Dozdaj vladajoča nemško-liberalna stranka nema ničesar druga prikazati, kakor le to, da je vpihnila razuzdano sovražstvo proti kat. cerkvi in z „verskimi“ postavami zakrivala svojo nezmožnost, v narodno gospodarskih rečeh kaj poštenega storiti. Državni dolgovi in ž njimi vred silni davki se množijo od leta do leta. Tako ne moremo naprej. Treba je bolj priprostitih, bolj cenih in primernih ustavnih naprav, kakoršnih kaže federalistična osnova države. — Ko bi toraj vsi narodnjaki, ki so neodvisni, na to delali, da se v obilnih pol. društvih ljudstvo uči in vzbuja, bi nam že prihodnje volitve boljših vspehov kazale, kakor so jih imele poslednje. Narodnjakom ničesar druga treba ni, kakor da se odresejo terorizmu, s katerim jih bega nemčursko liberalstvo, da se ne upajo vzajemno z narodnim duhovenstvom postopati, brez kterege se pa nič ne opravi. Po naših mislih bi se morali po vseh slov. deželah osnovati centralni odbori veljavnih mož, ki so po svojem značaju in po svojih zmožnostih poklicani narodu vo-

diteljem biti. Centralni odbori osnujejo potem na primernih mestih pododbore, ki delajo v enakem smislu in po enakem navodu po vseh slovenskih pokrajinah. Če se narodnjaki znebijo strahu pred zasmehovanjem in klevetanjem nasprotne nam stranke, če si vzajemno vsi stanovi v roke sežejo, da se — ustmeno in pismeno — žalostno stanje države ljudstvu razlaga in kaže na vladarja, od kterege je edina pomoč pričakovati, potem se bo vzbudila narodna in pravna svest pri ljudstvu, nemškutarstvo zgubi vabljivo svojo moč, narodna stranka se bo zopet ojačila. Stvar nam bodi pred očmi, potem se ne bomo nad osebami več spodtikali! —

Gospodarske stvari.

Lembaški panji ali koši.

II. Stroj za izdelavanje satovnikov.

Razjasnjenje
obrisa II.

Pri dzerd-zoniziranih panjih s pre-giblјivim satovjem je silno važno, da so vsi satovniki popolnoma enaki, ker se sicer težko ž njimi ravna. V ta namen služi stroj ali modlo, po

kterem se dajo vsi satovniki enake velikosti napraviti.

Za ta stroj se vzame deska iz trdega lesa, 0.282 Mm. široka, 0.320 Mm. dolga in 0.040 Mm. debela, ktera se potem, kar je na obrisu II. temnega, za 0.26 Mm. globoko vžaga, kakor so namreč satovnikove deskice široke, in ozki žlebi se napravijo 0.09 Mm. široki, kakor se vidi na obrisu e). Da pa se od zgoraj, po straneh, v sredi in od spodaj deskice satovnika s tenkimi žreblјiči zamorejo pribiti, je tankaj izreza a) 0.50 Mm. široka in 0.26 Mm. globoka. Postranske stene d) so 0.30 široke in po potrebi dolge. Sredina e) je 206 Mm. široka in 116 Mm. visoka. Na mestih ff) se pribijete deskici iz trdega lesa 0.008 Mm. debeli, 0.020 Mm. dolgi in široki za merilo, kder in kako visoko da se imajo tukaj na zgornjo desko satovnika žreblјiči nabiti.

Na levi strani se lahko pribijejo deskice, ki služijo za premeriti širokost, debelost in dolgost deskice, iz kterih se satovnikizlagajo.

O banki „Sloveniji“

pišejo „Novice“ (števil. 52.) tako le: „O banki „Sloveniji“ moremo danes prav vesele novice naznati. Banka, ki so jo nemčurji že pokopano proglasevali, čvrsto se vzdiguje na bolji stan, in zopet moremo konstatirati, da so duhovni domoljubi prve vrste; ne le, da jih je na delnice največ uplačalo, podpirajo banko tudi pri naberanju zavarovancev, eni djansko, drugi moralčno; že je mnogo cerkvenih poslopij pri banki „Sloveniji“ zavarovanih, in še več jih bode, kedar zavarovanje pri asekuranci „Riunione“ zapade. — Kakor naši bralci iz današnjega poročila o poslednji seji deželnega odbora zvedó, je tudi deželni odbor zopet vsa deželna poslopja, razun gledališča, zavaroval pri njej. Celega zneska dozaj vplačanih delnic ne moremo pa že danes naznati, bodemo ga pa po seji opravičnega sveta, ki bode 3. januarja prihodnjega leta.* — Največa zasluga, da se je stvar v banki „Sloveniji“ zdaj tako na dobro obrnila, pa gre gotovo gosp. Jožefu Debevcu, — ki je ob enem tudi generaldirektor bankin, in vsaki dan od zora do mraka marljivo sedi v pisarnici njeni in neutrudljivo nadzoruje vse agente njene, podpiran od marljivega odbora, jako poštenega blagajnika gosp. Fr. Kadilnika in drugih vestnih uradnikov, na majhno število reduciranih. Banka naša je zdaj srečna, da se je znebila glasovitega Treuensteina, pa tudi drugih, v tujih deželah iskanih generaldirektorjev. Tako domača moč zdaj dela na korist domačemu zavodu. Slava!“

Premogov pepel,

je izvršten gnoj za krompir. Ker se v naših krajih mnogo premoga namesto drv po zimi pokuri in tudi v fabrikah premnogo požgé, je tudi pepela dovolj. Nekteri gnojijo ž njim travnike, kar je dobro; drugi ga rabijo za kompost; tretji ga pa — zametujejo, ker nja vrednosti ne poznajo. — Premogov pepel ima v sebi za rastline prekristnih redilnih snovi: apna in žveplene kisline (mavec), vrh tega pa zamore posrkati in vzdrževati mnogo gnojnice, ki se sicer pozgublja.

Z ozirom na te velike prednosti ga Nemci v Turingiji z velikim pridom rabijo in sicer tako-le: Blizo gnojne jame je skopana druga, zidana, v katero se presejani premogov pepel vsipava in dobro z gnojnico namaka; na to mešanico se nasuje zopet za pol šolna na debelo premogovega pepela, ki se vnovič z gnojnico podela in tako naprej, dokler ni jama polna. Spomladi je to izvršten gnoj za krompir. Vsakej vsajeni podzemljici (celi ne razrezani) se pridene za pešico tega gnoja, in krompir rodi vrlo dobro.

Koristni našveti.

Zoper hripavico, alj oslovski kašelj (Keichhusten), ki je posebno

za otroke prav nadležna bolezen, piše dr. Senior, zdravnik z Gradca, v „Kärnt. Bl.“ tole, kar si naj tudi naši slovenski bralci v prid obrnejo. — Hripavica — piše S. — je iz začetka kataren kašelj, iz kterega prihaja hripavica. Gotovo zdravilo, s katerim se v 14 dneh hripavica odpravi, je to-le: Brž ko se pri kašljanju krči prikazujejo, kupi se (za 17 kr.) v apoteki 1 gran ipekakuanane (bljevnega korena = Brechwurzel), ki se s 3 kvintelci sladkorja zmeša in za noževno špico (rt) vsako tretjo uro bolniku da. S toliko množino zdravila shaja se 8 dni.

Otroci ga radi jemljejo, ker je sladko; samo shraniti ga je dobro, da ga lizat ne hodijo. Vsak večer se tudi prsi in nart (vdrtá stran na stopalu navzgor, = Fussrücken) s toplim živinskim lojem dobro vriblje. Otroci naj bodo ves čas v hiši na toplem, naj nič mizlega ne zavživajo, le po redu štrikrat na dan in to prav zmerno jesti dobivajo, na večer pa celó malo jedó, ker polni želodec po noči še bolj kašljati sili. Dr. Senior pravi, da — če se vse to na tanko izvršuje — je porok za gotovo ozdravljenje.

Pomoček zoper trsno uš.

Ministerstvu poljedelstva je naznanil avstrijsko ogerski poročnik v Lisabonu na Portugalskem naslednji pomoček zoper trsno uš: Škropljenje bolnega trsa z vodo, v kateri se je tobak 8 dni namakal. Poročnik se sklicuje na nekega znanca, ki se s poljedelstvom peča in pravi, „da so poskušnje z omenjenim pomočkom dober vspeh imele. V 0.348 litrov vode dal je 12 smodek ali cigar, in pokončal je s tem še tudi druge mrčese na trsovju.“ — Ume se samo po sebi, da se mora zemlja pri koreninah odgrniti, ker trsna uš tam razjeda.

Zdravilo zoper opekline.

Nastrga se navadne žajfe, ki se z vodo pomoči in podela, da je gosta zmes, ki se na platneno krpico debelo namaže in ž njo rana ovije. Če je rana bolj huda, se žajfanci doda nekoliko kapljic arnike, ki je sploh zlat pomoček pri hiši zoper vsako ranjenje.

Prešiče s pridom rediti,

nasvetuje neki gospodar z Dolenjskega v „Novicah“, da se prešičem večkrat poda oglja, bodisi kakoršno koli, najbolje pa je bukovo. Kedar jih pa začneš pitati, dajaj ga jim vsaki dan; zraven pa še kakih 4 ali 6 surovih krompirjev na dan. To pomaga, da se hrana hitreje prebavlja in radi žrejo. Iz lastne skušnje poveda mož, da je po tem načinu zredil prešiča, pol Suffolka, ki je bil 21 mesecev in 7 dni star, pa je tehtal 6 centov! Žrl je neizrečeno rad.

*) Glej Dopis „iz Ljubljane“ v tej števil. „Gosp.“

Državni zbor.

Še v 2 sejah, v 90. in 91., ki ste se na večer nadaljevale, bil je razgovor o proračunu za naučne in bogočastne potrebe. Govorilo se je dosti o krčenju narodnih pravic v slovanskih deželah, a to ne pomaga celó nič, ker se nemškutarske večine niti lepa beseda, niti tehtni dokazi ne primejo. Eno je iz vsega očitno, da namreč šolske stvari pred državni zbor ne spadajo, ampak le v deželne zборе, in tudi tukaj ne smejo narodni nasprotniki odločevati, ampak pravična narodnostna postava. Kaj bo zagrizen Nemeč, ki je morebiti na tihem Prusak, ali Lahon odločeval, kakošne šole da n. pr. Slovencem ali Dalmatincem ugajajo! Kdor naših duševnih potreb ne pozna in ne čuti, tudi pravega zdravila pogoditi ne more. Napačne šole pa pokončavajo cele zarode!

Káko da se od strani nemško-liberalne večine poljubno postopa, sta pokazala v 91. seji dva oči bodeča vzgleda. — Da se stroški za šolske potrebe dobijo, je predlagal finančni odbor v soglasju z vladnim predlogom, da se za poldrugi milijon oblićacij šolskega fonda — prodal Poslanec, č. g. Greuter, je dokazal, kako krivično in nedosledno da je to samovoljstvo. Predlog namreč nasprotuje postavi od 25. maja 1868, katero so ustavaki sami naredili, ter v §. 8. določili: „Dohodki normalnega šolskega fonda, učnega fonda in družih vstanog za naučne namene se rabijo brez ozira na verstvo, ako ni kaj očitno le za neke vernike odločeno.“ Po tem takem se smejo rabiti le dohodki, ne pa matica! Če se pa ne zadovoljujete več s porabo obresti, marveč segate po matici, kje je še meja? . . (Premoženje normalnega šolskega in učnega fonda se je nabralo bilo iz zatrtih samostanov in cerkvenih bratovšin za cesarja Jožefa II., je toraj po ogromni svoji večini katoliško cerkveno premoženje). Vi — pravi dalje Greuter — se ve da ne vprašate cerkve, kako da se ti fondi rabijo. Toda, če že kaj pod obrambo svojih postav vzamete, potem pa tako delate kakor se tu kaže, kje imamo še porošva, da se nam to, kar še danas postava brani, jutre po ustavnem potu ne vzame? —

Kdo še bo kaj sporočil, ako se z vstanovami tako dela!

To vse so tako tehtne resnice, da jim ni ngovarjati. In kaj je dobil g. Greuter za odgovor? Poročevalec fin. odseka, dr. Brestel, se odreže, češ, da so ti fondi že zdavno državna lastina, ker je država skoz leta in leta pod tem imenom toliko potrošila, da presega to dalječ vrednost fondov! — Kaj pa, ko bi država dolžna bila to iz svojega plačevati, ker se je obvezala za šole skrbeti? In kedaj se je izločilo, koliko da gre kat. cerkvi od teh fondov? — Pa kaj to vse? Levičniki so Brestelnu ploskali in potem predlog sprejeli.

Drug slučaj, kako da ustavaška večina poljubno svoje lastne postave prekrizava, če ji to sodi, je bila v isti seji predlagana in tudi sprejeta resolucija, vsled ktere se vladi naroča, da se gališki dež. šolski svét gledé svoje sestave in svojega področja tako vravna, kakor to veleva postava od 25. maja 1868 za vse druge dežele.

Res, da so Poljaci l. 1867 posebnih predpravil gledé dež. šol. svéta zadobili zato, da so potem — proti vsem drugim federalistom — glasovali za Beustov razcep države v tukraj in onkrajlitavsko plat; res je tudi, da se imajo Rusini v narodnem oziru mnogo pritoževati zoper večino Poljakov v dež. šolskem svétu — to vse je res in lahko še dostavimo, da se vetrnastim Poljcem nekoliko prav godi, da jih zdaj ustavaki od sebe pehajo, ker jih več ne potrebujejo; — toda kar se je kot plača za pomoč v sili Poljcem dalo in — pod nadzorstvom ministra 7 let kot pravomočno izvrševalo, se jim tudi poljubno vzeti ne bi smelo. Naj bi vsaj ta slučaj Poljcem oči odprl, da se ne navešajo na stranko, ki danas vzame, kar je včeraj dala, in le v svojo korist rabi zdaj Poljce, zdaj Rusine, kakor jej bolj kaže!

V 93. seji se je pretresoval proračun za ministerstvo trgovine in poljedelstva. V teh rečeh bi bilo največe vdeležbe trebe, pa gmotne reči liberalcem ne dišijo, vsled tega so kar šli vsak svojo pot in na večer je že komaj toliko poslancev navzočih bilo, da se je glasovati zamoglo. Postavki so se ministerstvu potrdili in minister Banhans doživel je veselje, da so ga nekteri govorniki pohvalili, da dobro skrbi za strokovnjaške šole, le Poljak grof Mieroževski ni zadovoljen, ker ministerstvo gališki deželi premalo za obrtnijske šole skrbi.

Sprejeta je bila tudi resolucija, ki naroča vladi, da naj na drobno razkaže račune dunajske razstave.

Kar zadeva stroške za poljedelstvo, je posebno poslanec Schöffel ministerstvu hude bril, češ, da ima premalo skrbi v pospeševanju gojzdnega zasajevanju, v zatiranju zakožnega kukca (v Šumavi ali českem gojzdu je ta pogubni mrčes v širjavi 145.232 oralov!) in v napravah proti trsni uši, ter predlaga dve resoluciji, ki ste bile sprejete: da se gojzdna policija bolj natanko izvršuje, posebno pa vse stori, da se bodo gojzdi zasajevali; da se sestavi komisija, ki bo pregledovala vse vinorejske kraje, ali niso po trsni uši okuženi.

Minister Chlumecky se je v 95. seji zagovarjal, češ, da je zoper trsno uš vse storil, kar je mogel, da razširjenja zakožnega kukca nihčér ni kriv, kakor v nemarnost pri izvrševanju dotične postave. — Potem je tudi minister poljedelstva odvezo dobil ter se mu je proračun potrdil.

Na vrsto pridejo stroški za ministerstvo pravosodja. Demokrat Fux, štajerska poslanca

Portugall in Bärnfeind, vsi trije so govorili zoper premebko ravnanje s hudodelniki po kajhah, in pametni Bärnfeind je še poudarjal, da je predvsem drugim treba krščanske vzreje pri mladeži, ker se le tako prebivalstvo kaznovalnic zmanjšati zamore. — Pravosodni minister Glaser je ugovore odbijal s tem, da se od l. 1872 itak z obsojenci ostreje postopa in posebno z onimi, ki se v drugič alj tretjič pregrešijo. Veljati tudi ne pusti, da bi — kakor je rekel Portugall — kaznovancem v zaporih „ugodno“ bilo, češ, da sami pravijo, da je poslednja leta huje v kajhah. (Smeh.) Po smehu pa se proračun potrdi.

Dopisi.

Iz Celja 4. jan. (Nov skladni odbor.) Mestni očetje ino večji del vsi odborniki okolice celjske so se včeraj sošli, ter volili može za cerkveni skladni odbor, ki bode imel blago nalogo in lepo priliko, z dobrim svetom pomagati, kedar se bode pri cerkvah kaj pripravljalo ali pa popravljalo. Postrežljivi in pravicoljubni mestni očetje so glasovali le za može napredka, in ker jih je več kakor odbornikov okolice, so bili izvoljeni sledeči gospodi: dr. Nekermann, dr. Hiegersperger, Lassnig, profesor Tisch, krčmar Levičnik. Kmetov tedaj nijeden ne!

Veseli se Celjsko mesto! Sedaj bode „nemške“ cerkve zvonik, ki že 16 let čaka dovršenja, gotovo kmalu prikipel do vrha, ako popred ne razpade. Veseli se naj g. opat! Moži, ki so volitev radi sprejeli, so kakor vstvarjeni za to, da vas bodo gotovo podpirali, da zamorete farnemu zvoniku umetno in močno streho pripraviti — ne samo s cerkvenim premoženjem, kakor je „Tagespost“ vedela povedati. Veselite se slednjič okoličani! Vi bodete imeli z novo šolo dovolj skrbi; naj vas pri cerkvenih popravilih posihmal nadomestujejo moži, ki ljubijo vsaj z vna jno lepoto cerkev, ker znotrajnih potreb poznati ne morejo. In tako je vsem in na vsako stran vstreženo. Celjani so res „fifik“ možje!

Iz Ljubljane 4. januarja. (Banke „Slovenije“ stan.) Čitatelje „Slov. Gospodarja“ in delničarje banke „Slovenije“ gotovo veseli kaj dobrega o naši domači banki slišati, in ker je včeraj opravljeni svet sejo imel, imate tukaj v kratkem poglavitne točke o njenem zdajšnjem stanju in delovanju.

Na Kranjskem se večidel dela, kakor prejšnje mesece. Več gg. duhovnikov je zadnji čas našej banki zdatno podporo naklonilo ter se je samo meseca grudna 48 fará z vsemi podružnicami pri banki zavarovalo. V tem ko se je meseca oktobra 266 in novembra 258 polic na novo izdalo, so police meseca grudna narastle na 422 in premija zadnjega meseca več znaša kakor prejšnjih dveh.

Tržaška podružnica, ki nam ni nika-

kega dobička prinašala, temuč še male zgube, se je m. grudna odpravila in spremenila v glavni zastop, ki se je izročil g. Frid. Segali s provizijo od prejetih premij. Tudi v Reki se je napravil glavni zastop proti proviziji in se je g. Jelovšek-u izročil. Na Českem dela g. Skolavdy hvaleyredno, v kakih 14 dneh se bo tudi v Brnu in v Šleziji glavno zastopništvo postavilo.

Na slov. Stirskem dela 40 gg. zastopnikov, med katerimi sta posebno marljiva: g. A. Goričar v Mozirju in g. J. Tanšek v Brežicah, pa tudi drugi bodo zdaj gotovo bolj gibčni postali, ko bodo slišali, da naša banka dobro napreduje. Najvažnejše pa je, da je zdanje vodstvo banke zasledilo mnogo pomot prejšnjih uradnikov banke, ki so — po nevednosti ali hudobiji, se ne ve, — krivo računili pozavarovanja z 20 drugimi bankami, s katerimi je še „Slovenija“ deloma v zavezi; nekaj se je že preračunilo in drugo se še bo in vidi se, da ima banka vsaj za 35 — 40.000 fl. dolgá od drugih bank tirjati, kar se ji bode brez dvoma tudi plačalo.

Štirje gg. uradniki: Czemak, Jereb, Levak in Pliker so odstopili zavoljo nekterih pomot, banka pa ni zarad tega nikake škode trpela. Sedanji načelniki pri posamesnih oddelkih so delalni in poštени možje, ki so že od začetka pri banki delali, namreč gg.: blagajnik Kadilnik, glavni knjigovodja Stalic, načelnik pri zavarovanju za življenje Stekar, za ogenj Bradaška, za protizavarovanje Valentinčič.

Doplačila na delnice so se do zdaj vršile tako-le: za 914 delnic se je vse doplačalo, za 681 polovica in na 30 delnic se je poslalo 450 gld., tako da je banka prejela 38.085 gold. doplačila. Opravljeni svet bi bil že po postavi smel neveljavne spoznati tiste medčasne liste, na ktere se še nič ni doplačalo; ker je pa veliko delničarjev prosilo podaljšanja obroka za doplačilo in ker nekteri manj premožni hipoma doplačati ne morejo, se to ni storilo, ker vodstvo banke pričakuje, da bo mnogo teh še doplačalo, kateri pa tega v par mesecih storiti ne morejo, pa so pripravljani z menjico se zavezati, da bodo plačali obresti, potem pa v odločenem času na akcije doplačili, se je tudi to dovolilo, naj bi nihčér zavoljo storjene krivice se pritoževati ne mogel.

To so posamesni gg. opravljeni svetovalci predlagali; zatoraj naj nihčér ne zamudi doplačati, ali se vsaj v kratkem oglasiti, zakaj da še ni doplačal. — Da se kupon za preteklo in novo leto plačati mogel ne bo, vsak razumi, ki pozna pravila naše in drugih bank; dokler se namreč vsi dolgovi prejšnjega nepremišljenega ravnanja ne poplačajo, se tudi obresti po cesarski postavi plačevati ne smejo; upati pa smemo, da bo to vsaj v par letih mogoče, sčasoma pa že z lepo dividendo. Hudo poskušnjo imela je naša banka, zadnje 3 mesece prestati in prestala njo je! In mož, ki ni nikdar zaupanja zgubil, bil

je g. J. Debevec, za kar mu gre posebna hvala in rodoljubi na Štirnskem bodo gotovo še za naprej ta domači zavod posebno podpirali!

Iz Pišec. (Voda mili dar božji, ki ga pa nespametni ljudje ne vedó čislati.) Brez vode ni mogoče na svetu biti, pa tudi to je gotovo, da voda brez snage ne velja. Ali žalibog prav tu v Pišecah je v tem oziru velika napaka. Studenec pišečki je dalječ okrog na glasu zaradi izvrstne in obilne vode po letu in po zimi. Od bližej in od dalječ sem k nam v mline nosijo, ker je vedno zadosti vode. V tem ko po drugod po letu potoki suše usahnejo, po zimi pa zamrznejo, imamo v Pišecah vse leto najboljše vode. Hujše ko zima pritiska, več gorkote ima naša voda v sebi; in večja ko je po leti vročina in suša, bolj črstev je naš izpod gore izvirajoči neprecenljivi studenec.

In ta veliki dar božji, za kterega bi večja mesta tisoče in tisoče goldinarjev na leto rade žrtvovale, ne vedó Pišečani še na toliko obrajtati, da bi vodo po malem trudu znažno ohranili! Mlinarji so pregizdavi, da bi kateri šel snažit; dékle, ki po vodo hodijo, nemajo časa za to; tako se kopiči blato in nesnaga v studencu, in batí se je, da se nam sčasoma voda prestavi. Dopričano je namreč, da vode v tej meri odstopajo, v kterej se blato pri vrelih ali pri iztoku vseda. — Bodi to resen opomin gospodarjem in srenjčanom, da si varujejo veliki zaklad, ki ga imajo.

Rodoljub.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. V ponedeljek 4. t. m. začela se je pred dunajsko dež. sodnijo pravda proti glavnemu ravnatelju železnice iz Levova v Černovice, vitezu Ofenheimu. Železnica se je na akcije delala in prav slabo izdelala, toraj je zaporedoma na njej nesreč bilo. Vodstvo je sicer skrbelo za se, uradniki na železnici so pa bili silno nezadovoljni; pri vsem tem so pa tirjatve do državne blagajnice, ker je država poroštvo obresti pri tej železnici bila prevzela, od leta do leta večje prihajale. Vse to je bilo vzrok, da je vlada že l. 1870 pod ministerstvom Potockijevim začela vodstvu železnice bolj na prste gledati, pa pomagalo ni nič, ker se opravični svet naredbam ni hotel udati. Za kratko časa, ko je dr. Schöffle (l. 1871) minister trgovinstva bil, so se začele natančneje preiskave, tako da naslednik in sedanji minister Banhans ni mogel drugače, kakor da je ravnatelja Ofenheima sodniji izročil.

V prvem svojem zagovoru je skušal zatoženeec dokazati, da izvira ostro postopanje proti njemu iz osebne razdraženosti ministra, češ, da ni mogel Ofenheim ministra, ki ga je v tej stvari vprašal, zastran načina, kako da se železnice v Avstriji delajo, pohvaliti; da tudi ni hotel po ministrovih želji pomagati pri čudni mešetariji, ki se

je ob času volitev na Českem godila, ko so ustavki grajšine po silni ceni kupovali, da so v velikem posestvu zmagali. — Vse toraj kaže, da bo ta pravda, v katero je tudi ekselencija bivši minister dr. Giskra zapleten, prav čudnih stvari na dan spravila. Svet bo zvedel, kako da so mnogi — po pravih in po krivih potih — milijonarji postali, kako da je sedanja umetna politika ustavkov po sto in sto nitih zvezana z raznimi podvzetji ter je — roka roko umivala. Do prihodnjega lista bomo že mogli povedati, kako da se je vse to umazano perilo izpralo in pred svetom razgrnilo.

Štajersko. Vitez Waser je postavljen za predsednika višje dež. sodnije v Gradcu. — Fric Brandstetter je 30. dec. v Mariboru volilcem odgovor dajal, kaj da je s svojimi liberalnimi tovariši v drž. zboru delal. Naštel je vse, kar je drž. zbor dozdej dovršil, posebno gledé kat. cerkve, in česar ni storil, da se namreč žalostno denarno stanje zboljša. Obžaluje pa Fric, da se njemu in tovarišem — pri odpornem vedenju ministra Stremayra — ni posrečilo, Jezuite iz Inomosta pregnati, zastarelim katolikom pravic pridobiti in gledé semenišč — metlo v roke vzeti. Kar je pa poglaviten namen shoda bil, namreč pojasnenje Brandstetterjeve kupčije z državo, kterej je za 10 let prodal svoje cinkove rudokope, za ktere so se pri Celju precej obširne fabrike postavile, se ne da nič gotovega povedati, ker se ne ve, ali se bo stvar državi splačala ali ne. Zarad tega ima Fric pravdo z „Narodom“, ki je to kupčijo „švindeln“ imenoval, kar Bradst. najbolj bôde. — Kos o nekteri volilci vse to z dobro purgarsko potrpežljivostjo zaslišali, so rekli: „hoch!“ in g. Bindlechner je še bil tako prijazen, da je Brandstetterja prosil, naj le poslanec ostane, ker zaupanja pri volilcih nikol zgubil ni, kar je Bradst. tudi obljubil, če bodo volilci tudi za naprej tako pohlevni kakor dozdej. No seg'ns!

Na Kranjskem je 8. t. m. volitev v trgovinsko zbornico in sicer v prvem — trgovskem oddelku. Od 156 reklamacij je vlada le 8 uslišala. Pritiskovanje vladne, nemčurske stranke je grozno ter utegnejo narodnjaki v tem najvažnejšem oddelku propasti.

Hrvatsko. Dež. zbor je sklenil prodati grajščinskih posestev cerkvene in šolske zaloge. Ugovarjal je edini poslanec, kanonik Vuzetič, kazajé na to, da nema dež. zbor pravice, tujega blaga se lotiti. — Ker sedé alj bi vsaj morali sedeti v dež. zboru tudi nekteri škofi z nadškofom vred, kakor je tudi med poslanci več duhovnikov, se nam njih molčanje pri tej važni stvari čudno zdeva ter si ga le tako tolmačimo, da ima hrvatska vlada resno in pravično voljo, z skupljenim denarjem ustanoviti bolj primerno plačo dušnim pastirjem. — Tako je povsod: ako cerkveni organi sami o pravem času stvari v roke ne vzamejo, njo pa potem drugi!

Vnanji svet. Najvažnejša novica je, da so na Španskem nekteri generali, ki so Serranovega samoveliteljstva in republike siti, za kralja izklicali Alfonza, 17letnega sina prognane kraljice Izabéle. Dokazali smo v 16. številki lanskega letnika, da ima edini Dón Karlos VII., ki si je že precej velik del dežele pridobil, pravico do kraljevega prestolja. Kakor mati Izabela je tudi Alfonso le vsiljenec, ktereга Bismarkoveci naprej rivljejo, ker čutijo, da bi Karlos krivic proti kat. cerkvi ne trpel in tudi zarot političnih generalov ne. Ker je še Alfonso silno mlad, imajo oblast v rokah možje, na ktere se sme — Bismark zanašati. Dne 2. januarja se je podal Alfonso v svoje jako nezanesljivo kraljestvo. Kako dolgo da bo kraljeval, odločilo bo edino to, ali ostane dosedanja armada Karolu zvesta ali ne. — Serrano je zbežnil iz bojišča, na katerem pa nič storil ni, na Francosko v Bayonne.

Za poduk in kratek čas.

Iz Ptuja v Zagreb, jeseni 1874.

(Potne črtice.)

(Dalje.)

Nekoliko niže Možkanjec, ko imaš na desno nasproti farno cerkev sv. Marjete, drči vlak prek Pesnice, ki se tu na desno proti Dravi zasukne, in za kakih 10 minut, pustivši sv. Lenart, kraj lepih goric, na levi, imaš kmalu pred sebo „Velko Nedeljo“, kakor tukaj govorijo. Prostrana cerkev, lepo dekanijsko poslopje na gornji in nemških križnikov grad z 4 turni na spodnji strani in nazmernem griču tako prijazno ležijo, da se človek ne more nagledati. Vičanski vrh, ki se pri Veliki Nedelji v dolino zgublja, je 1016' visok. Tukaj zori izvrstna vinska kapljica; v nedeljski grajšini se brž po trgatvi „ljutomersko“ vino najdražje prodava do 160 gold. in še više štrtinjak. Tudi kmetje svojo kapljico z večine jako po redu spečavajo in pozno berejo, kar je vse hvale vredno. V boljših letinah najdeš tudi pri kmetu starine, ki jo vsakemu gospodu slobodno ponudiš. S kletarstvom tu ne stoji slabo; žalibog je lani zraven drugih nezgod tudi toča tukaj deloma pobila. —

Slišali smo, da je pri Veliki Nedelji lansko šolsko leto v ljudski šoli podučeval neki velikanski mož, ktereга so iz semenišča ptisnoli; vendar je ta znašel novo geslo za mladoslovence: „Vse za dom, svobodo in resnico!“ („Slov. Narod“ št. 157 l. l.) Idite zdaj g. Dr. Vošnjak s svojo „omiko“ rakom žvižgat! — V št. 161 „Slov. Naroda“, mi pravi moj sosed, ravno ta sprideni bogoslovec piše, kako da so ga oča priganjali biti duhovnik, češ, da so vselej pristavili: „Či boš enok mešnik, boš v leti, gda mi moramo žeti, — žmetno delati, v sencí miren seda, ter lehko vsakši frtal vŕne en maselj dobrega pija“. — Vsak pastirček ve, da

med Dravo in Muro ni tako bedastega kmeta, kakor ta ljubi (?) sin po novinah svojega očeta smeši. Kdo je več pomilovanja vreden: alj tak nehvaležnik do svojih roditeljev, ali pa vrednik, ki take bedarije sprejmlje? — Dalje trdi, da očetove besede niso nobenega vspeha imele, „osobito od tistihmal ne več, kedar sem vse razne resnice preštudirall!“ — To vam je mož, ki sodi za prvo vseučilišče, ne pa da bi tu kmečko deco A. B. C. učil! — Še v Zagrebu ne vejo za njega! Kaj ste storili vi gg. profesorji, da je tak veleum biškupiji šel v zgubo! Na rokah bi ga bili morali nositi in mu vsak dan za južino 2 maselca najboljšega dati (kaj? menda leskovega olja? Vred.)! Boste že vidili, kaj da še bo vse ta naprednjak za „dom, svobodo in resnico“ v svojem življenju opravil! — Kedar je moj rajni sošolec T. kaj jako bedastega slišal, je navadno rekel: Bog daj norcem pamet!

Veliki Nedelji nasproti pri Zavraču zapusti Drava haložke hribe, kterih se počenši od sv. Vida uro dalječ niže Ptuja vedno drži, in se približava sem na levo ljutomerskim panogom. Precej visokega obrežja proti Ormužu so toliko razkopali, da polek Drave še železna cesta prostora ima. Malo časa se vozimo, in že kriči Conduktèr: „Station Friedau!“ — Južna železnica na tej črti Slovencev celó nič ne pozna, temuč le Nemce in Magjare. — Kje pa je Ormuž? Blizo njega se voziš, pa ga ne vidiš! Ob precej visokem pobrežju gre železnica tik Drave tako nizko, da mestica ni kos viditi. Ko so o priliki birme 1856 př. knezoškof Atems domačega župnika vprašali, koliko da je mesto Ormuž, odgovori po kratkem pomislíku vedno šaljivi pokojni župnik: „Euere fürstbischöfliche Gnaden! bei Nr. 1 fahrt man hinein, und bei Nr. 2 hinaus!“ Ko bi se Ormužani kot slovenski narodnjaki odlikovali, bi bil pokojni V. lahko odgovoril: E. fb. Gnaden! Zwar klein an Umfang, aber gross an Geist und Edelmuth! Škof bi bili tega veseli, ker so Slovence posebno čislali.

O novejši zgodovini je pomniti, da je 8. nov. 1848 magjarski puntarski general Perel s precej močnim kardelom do Ormuža prihrul, prednje straže feldceigmeštra Nugenta, stanujočega v gradu pri vel. Nedelji, in tudi niže Ormuža neko mlado deklino pomoril, v Ormužu proti veliki Nedelji nekolikokrat s topov ustrelil, potem pa za nekoliko ur se vrnil v Medjimurje. Nugent bi ga bil lahko vničil, pa je bajé imel od vojnega ministra povelje le štajersko mejo braniti. — Ormuž ima jako prijazno okolico z lepimi sadovniki, krasno olepšano farno cerkev in prostoren trg; hiše so snažne. Mnogo jih sicer ni, so pa vendar precej močna gnejzda nemškutarije. Nekoliko rodoljubov sicer Ormuž šteje, le da slovenski svet premalo o njih čuje. Pogumno se le nosi g. dr. Gršak, ki — morda edini na vsem Štajerskem — prav mnogo v slovenščini uraduje, pa ga ces. oblasti vendar zato še niso snèdle, kakor tudi zarad tega

manj pošla v bilježniški pisarnici nema. Pogum in — pravica velja. Slava toraj narodnemu bilježniku!
(Dalje prih.)

Razne stvari.

(Zastran nove mere), ki se ima l. 1876 povsod vpeljati, je izdala c. namestnija v Gradcu dné 20. grudna 1874 razglas, v katerem opominja vse obrtnike, da naj prenaglo ne kopujejo metrične posode, ki se že povsod ponuja in jemlje, v tem ko ministerski ukaz od 20. nov. 1873 predpisuje, da se mora posoda policijsko potrditi, preden ko pride v rabo. Počaka kati je toraj treba, da dobi posoda in utežje potrjenje, sicer pride obrtnik v nevarnost, da se pri pregledovanju metričnih mer vse upleni.

(Ljudska šola za celjske okoličane.) Celjska okolica ima, kakor poroča „Cillier Anzeiger“ dobiti 3razredno ljudsko šolo v prostorijah prejšnje okrožne šole. Okolični zastop še tega uredno ne ve, pa pričakuje se vsak dan višje spoznanje, da celjski mestni zastop ni imel pravice, iz nekdanje šole kasarno napraviti, kajti šole ni samo mesto, temuč tudi okolica zidati pomagala! Ta šola bi se imela že v 2. tečaju tega šolskega leta začeti. Bog daj, treba nje je krvavo!

(Kmečka ali ruralna pošta.) Poštna direkcija v Gradcu odgovorila je na dotično prošnjo sedmerih srenjskih predstojnikov laporske in črešnjske fare bistriškega okraja, da jim dovoli redno kmečko pošto (Ruralpost), ako naznanijo ugodne nasvete, kako da bi se to izpeljati dalo. Pa kako? — to je ravno sitno vprašanje. Pred vsem bi Laporčanom svetovali, da se prihodnjih volitev za okr. zastop prav pridno udeležijo, da se njih zastopnik poteza za cesto od velike ceste do Laporja. Po sedanji neobdelani ni v mokrem vremenu ne peš ne z vozom mogoče naprej.

(Zastran Matičnih knjig) naznanja g. Lovro Stepišnik v Slov. Bistrici, da je dobil za l. 1874 knjige, po ktere naj Matični udje pridejo. Ker še ima od l. 1872 in 1873 ostalih knjig, in jih je tudi letos preveč dobil, jih ponuja na prodaj, preden jih pošlje nazaj.

(Štajersko vinotrško društvo) je v glavni skupščini dné 27. dec. sklenilo, po nesodni likvidaciji se raziti. Dolga je 536.558 gld., premoženja pa za 540.628 gld. Uzrok tega sklepa je, ker niso mogli v zajem dobiti 200.000 gold., da bi menjico podaljšali. Zvrševanje likvidacije prepustilo se je gg.: grofu Hen. Atemsu, grofu A. Brandisu in dru. Kocmutu.

(Roparski napad) se je zgodil konec starega leta o polnoči na Račjem pri posestniku V., čigar hiša na cesti v Frajham stoji. O polnoči trka

nekdo na vrata, kar čuje osebenka (oferca) in pride vprašat, kdo da je. Trkalec odgovori, da je ravno po železnici z Maribora prišel in bi rad gospodarja prosil, da pri njem prenoči, ker ne more naprej. Komaj pa ta skoz vrata pogleda, dobi s hlodom tako silno po glavi, da se omotičen zvrne. Zdaj vdereje trije razbojniki v hišo; osebenka dobi po roki, da ji kar luč ž nje pade in zbeži pod posteljo. V tem se zave gospodar in zepet začno mlatiti po njem in revež vidi, da je, če hoče živ ostati, najbolje, ako se mrtvega dela. Ravno tako storijo divjaki z ženo in hčerjo v postelji, potem pa premečejo brž vse in odnesó gospodarju 30 gld., nekaj tudi osebenki. Ranjenci so v mariborski bolnišnici, gospodar je na smrt ranjen. — In ta cih divjakov vse mrgoli po svetu!

Listnica vredništva: Naročniku M. M. v K.: Za osebne in zasebne stvari služi v listu inseratni oddelek, kder se za naznanila plačuje, kakor se bere na čelu lista. O tem pa, kaj da je dolžnost vredništva, prepustite mirne vesti skrb vredništvu. — S tem, da se kdo na list naroči, ne dobi pravice, da se vredništvo vsem muham naročnika udati mora. V Vašej zadevi še posebno velja beseda Gospodova: „Če ste storili vse, kar vam je bilo naloženo, recite: Nevredni služabniki smo; storili smo le, kar nam je storiti dolžnost bila“. Luk. 17, 10. Tako je rekel Gospod — svojim apostolom! Ali nas zdaj umete? — J. C. v Sg. Vaš obširni dopis, kateri bi vsaj polovico lista vzel, nismo mogli porabiti; te stvari gredó pred sodnijo, ki ima preiskavati, kako in kaj.

Tržna cena pretekli teden	V Mari- boru		V Ptuju		V Celju		V Varaž- dinu	
	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.
Pšenice vagan	4	50	4	50	4	60	4	25
Rži	3	80	3	40	3	60	3	20
Ječmena	3	60	3	—	2	40	—	—
Ovsa	2	20	1	80	2	20	—	—
Turšice (koruze) vagan .	3	10	2	60	3	—	2	55
Ajde	2	80	2	40	2	40	2	10
Prosa	3	80	—	—	2	10	—	—
Krompirja	2	10	1	80	2	—	1	60
Sena cent .	1	80	2	—	1	40	1	—
Slame (v šopkih)	1	40	—	—	—	80	—	94
„ za steljo	—	80	—	85	—	60	—	—
Govedine funt	—	28	—	30	—	28	—	22
Teletine	—	30	—	32	—	30	—	24
Svinjetine	—	32	—	30	—	36	—	28
Slanine	—	36	—	35	—	40	—	28

Loterijske številke:

V Trstu 2. januarja 1875: 68 9 12 41 24

Prihodnje srečkanje: 16. januarja 1875.

Prav ugodna ponudba.

Podpisani ima za oddati in to pod ugodnimi pogoji nekoliko sob (cimrov), ki so pri kasarni in ob veliki cesti, in pripravne za štacuno, oštarijo itd.

V slov. Bistrici.

Lovro Stepišnik.